

3237 - Kodesmaa küla, 1518

Teadaolevalt on Kodesma (Codasme) nime mainitud esmakordselt 1518. aastal. Algul oli külake Langerma küla eraldi asetsev osa. 1624. aastal teda ei mainita ning oli arvatavasti tühi. 1638. aastal on siin aga juba väike karjamõisake (Koddesz), mis kuulus Tori mõisa koosseisu Pärnu krahvkonnale. Nii oli siinne küla siis juba likvideeritud ja selle maadele Kaelase mõisa Kodesma karjamõis rajatud. Krahvinna Thurn aga läänistas selle hauptmann Maddias Plazbekh'ile. Pärast seda, kui krahvkond 8. aprillil 1661. aastal Rootsi riiginõunikule ja kantslerile Magnus Gabriel de la Gardie'le üle läks, müüs see 3. augustil 1665. aastal Kaelase mõisa koos Kodesma karjamõisa ja Arase külaga 3200 taalri eest oma Pärnu asehalduri Magnus Wolffeldt'i abikaasale Anna Mariale (sünd. v. Ungern). 1684. aasta kaartide kirjelduses mainitakse, et siin on Kaelase mõisa karjaaed. Karjaaedid olid tavaliselt Saksa päritolu majandusehitused, kus mõisa õuel oli suur nelinurkne karjaaed (nn. faland), mida kolmest või igast neljast küljest piiras lautade rida. Selline võis olla varem ka siinne karjaaed. Ka 1684. aasta kaardil on Kodesma kohal suur risküliliku kujuline märk. Tollest karjamõisa karjaaedist on tänaseks säilinud ainult talunimi Karjalauda.

1543. aastal oli praeguse küla maadel kolm talumajapidamist: Codasme Hinen, Codasme Mattis ja Codasme Ian. Nimetatud talud kuulusid siis Langerma küla juurde. 1638. aastal oli siin aga juba väike mõisake, mis varemalt Tori mõisa alla kuulus. 1684. aastal on karjaaedid töötavatel talupoegadel ka veidi maad kasutada olnud. Praegustest küla taludest on vanimad Kõrtsitaguse talud, mis olid olemas juba 1816. aastal, kuid ei kuulunud siis veel Kodesma juurde. Karjamõisa maad tükeldati pärast iseseisvusaegset maareformi neljaks krundiks, kuhu rajati iseseisvad talud. Neile lisandusid küla tekkel juurde veel äärealadel olnud varasemad talud.

Nüüd kuuluvad Kodesma juurde ka endise Kondi küla maa-alal paiknevad majapidamised, kuna Kondi küla kustutati iseseisvate külade nimekirjast ning liideti Kodesmaa külaga.

Küla majapidamised ja nende viimased omanikud enne 1940. aastat

Karjalaute A-124 (Siin asus endine mõisaaegne karjalaut) – Türk, August

Kõrtsitaga Mart nr.19 = *Kõrtsitaggo* (1816) – Krause, Jüri

Kõrtsitaguse Hendrik nr.20 = *Kõrtsitaggo* (1816) – Erm, Jaan

Sarabiku nr. 21 – Uva, Ann

Selja A-122. – Schefer, Jakob

Sepa A-119 (*lammutatud*) – Lehtpuu, August

Sooneotsa A-117 = *Soone* – Blande, Jakob

Uustalu A-120 = *Uuema, Rehe* – Leppmets, Hans

Vanatoa A-121 - Anspall Aleksander- maja ei ole

Voori A-118 = *Voorimehe* (*lammutatud*) – Kilter, Hans